

Yükselen Güç Çin'in Stratejisi

Tarihsel olarak içe dönük ve köylü-tarım toplumu olan Çin, Komünist yönetiminin devam etmesine rağmen ekonomisini dışarıya açarak ve uluslararası ticaret sistemine dahil olarak gelişmesinin önünü açtı. Çin devlet anlayışı geleneğinin temelinde ulusal birlik, istikrar ve egemenliğin korunması yatmaktadır. Çin, yüksek kalkınma hızını sürdürebilmek için iç karışıklıklardan ve uluslararası bir çatışmadan kaçınmaktadır. Uzun vade de hızlı ekonomik kalkınma ile daha refah içinde ve iyi eğitilmiş bir nüfus ile uluslararası arenada daha büyük bir yer edineceğini hesaplamaktadır. Çin geleneksel olarak kültürel ve tarihi tecrübesi ile eyleme geçmek için ABD gibi yıllar veya aylar içinde değil on yıllar içinde düşünme ve sabretme eğilimi içindedir. Nitekim ABD'nin bu kadar çok silahlı kuvvete başvurmasının Amerikanın genel ekonomik ve askeri gücünü uzun vadede Çin lehine eriteceği inancındadır. Çin'in sabrı ve uzun vadeli beklentisi ekonomik gelişmesini tamamlamaktadır. Çin Devlet Başkanı Deng Xiaoping Çin stratejisinin genel prensiplerini şu şekilde açıklamaktadır¹; *“Sakince izle, reaksiyon için hazırlıklı ol, sıkı dur, kabiliyetlerini sakla, zamanı iyi kullan, asla lider olmayı deneme ve başarmak için yeterli ol.”*

Çin stratejik odağını ekonomi ağırlık merkezli ‘çok yönlü ulusal güç’ ve ‘stratejik kuvvet projeksiyonu’ geliştirme yönünde sürdürmektedir. Çin, ‘barışçı yükselme’ stratejisi ile gücünü artırma sürecindedir. Çin, hızlı ekonomik gelişmesi ile önümüzdeki 20 yılda ABD'nin en önemli rakibi olacak, yükselen güç olarak görülmektedir. Yaptığı reformlar ile ticari engelleri azaltan ve ekonomisini dışarıya açan Çin'in mevcut yıllık ekonomik büyüme oranı (%7.8) civarında seyretmekte ve böyle devam ederse 2020 yılında on trilyon dolarlık bir ekonomi ile ABD'ninkine eşit veya yakın bir ekonomiye ulaşacağı değerlendirilmektedir. Çin stratejisi; ABD'nin güç kullanma uygulamalarını engellemek ve hareketlerini kısıtlamak için, silahlanma ve ittifak oluşturma yolu ile askeri bir muhalefet ortaya koymadan yumuşak caydırma ve pasif direnişe başvurmadır². Çin'in hegemonu yönetme yaklaşımının temel unsurları; zayıflama numarası yapmak, enerjisini saklamak, rekabette öne çıkmamak, muhalefette aşırı olmamak, diğerlerinin dikkatlerini başka alternatiflere yöneltmek ve başkalarının yutamayacağı kadar büyük ve karmaşık olduğu imajı vermektir. Özetle Çin, Sun-Tzu'nun sözlerini hegemonu yaklaşımının temelini koymaktadır; *“Yenilmemek kendi gücüne, yenmek düşmanın gücüne bağlıdır. Başarı; kendi kapasiteni korurken, düşmanı yenilebilir hale getirmektedir.”*³

Çin ve Bölgesel Dengeler:

Çin ve Rusya Federasyonu'nun başlangıçta güvenlik amaçlı kurdukları Şangay İşbirliği Örgütü, kıtasal güç merkezi ekseninde halen büyüyerek işlevlerini genişletmeye devam etmektedir. Çin-Rusya ilişkileri oldukça karmaşık çizgiler taşımaktadır. Rusya, çok kutuplu bir dünya istemekle beraber Çin'in kontrolsüz bir biçimde büyümesini istememekte ancak ABD'ye karşı Çin ile denge bulmak mecburiyetindedir. Rusya, Çin nüfusunun Doğu Sibirya'ya akışından ve Çin'in Hazar Denizi enerji yollarına ilgisinden endişe duymaktadır. 2004 yılında Çin, Rusya'nın en büyük petrol şirketi Yukos'u almaya resmen aday olurken

¹ US Government Accounting Office: “FY04 Report to Congress, Annual Report”, Government Printing Office, (Washington D.C., 200), p.58-60.

² Steve Chan: “Soft Deterrence, Passive Resistance: American Lenses, Chinese Lessons”, Matthew B. Ridgway Center, University of Colorado, (2005), p.11.

³ Sun-Tzu: “Art of War”, Denma Translation Group, Shambhala Publications, (Boston, 2001), p.48-49.

Rusya’da Japonya ile birlikte Doğu Asya enerji ihtiyacını karşılayacak bir boru hattı planlarken Çin’i by-pass etmek istedi⁴.

Orta Asya’yı Rusya’nın burnunun dibinden çalmayı planlayan Çin’in Tibet ile ilgili korkusu Hintli nüfusunun artması sonucu Hindistan’ın kontrolüne girmesi riskidir. Tibet, Çin için aynı zamanda Himalayalara çıkış kapısıdır ve pek çok etnik grubun göç yolu üzerindeki bu kapı kontrol edilmezse Uygur Türklerinin yaşadığı Sincan da bağımsızlığa gidebilir. Çin, ABD-Hindistan ilişkisini dengelemek için Hindistan ile sınır sorunlarına yönelik girişimlerde bulunmakta tarihsel stratejik ortağı Pakistan ile Hindistan arasında gerilimin azalması için kendine rol edinmektedir. Öte yandan Hindistan ile Çin arasında da uzun geçmişi olan sorunlar bulunmakta ve ikisi de farklı stratejik önceliklere sahiptirler. Hindistan ve Çin arasındaki sınır bölgesi Hindistan ve Pakistan arasında sorun olan bölgeye yakındır ve Çin’in açıkça Pakistan’ın yanında yer alması Hindistan için önemli güvenlik sorunları doğurmaktadır. Çin ise Hindistan’ın artan deniz gücü, füzeleri ve uzay teknolojisi edinme gayretlerini dikkatle izlemektedir.

Asya-Pasifik bölgesinde ise Çin’in artan askeri hareketliliği ve yumuşak güce verdiği önem dikkat çekmektedir. Kuzey Kore ile ilgili nükleer konuların çözümü için yapılan Altı-Tarafli Görüşmeler’de Çin etkin bir rol oynamaktadır. ASEAN içinde etkinliğini artıran Çin, böylece hem daha çok kaynağa sahip olurken Tayvan’ı izole etme imkanı bulmaktadır. Çin, Darfur’da BM-Afrika Birliği Barışı Koruma Birliğine asker gönderdi. Çin’in büyüme gücü ve Amerika’nın niyetleri ile ilgili şüpheler Japonya’yı kendi askeri gücünü geliştirme hatta nükleer caydırıcılığını sağlama yolunda düşünmeye itti. Japonya Hint Okyanusu’nda Amerikan savaş gemilerine yakıt ikmali yaparak Asya dışına taşıyacak güç projeksiyonu için tecrübe edinmekte, Güney Kore ise Irak’ta askeri olan üçüncü büyük ülke konumuna gelmiştir. Pekin, Seul ve Tokyo artık ekonomilerinin güçlü kalmasını sağlayacak yeni kaynaklar bulma peşinde Asya dışına açılma gayreti içindedir.

Çin ve ABD İlişkileri:

Çin yoğun ekonomik angajmanına rağmen Asya’daki nüfuzunu azaltmaya çalışan ABD ile ilişkilerini nasıl düzenleyeceği konusunda hala kararsız gözükmektedir. Çin askeri potansiyelinin geliştirilmesinde ana parametre ABD ile ilişkileridir. İki ülke ilişkileri bazen ani olarak gerilse de ekonomik ilişkiler ve terörle mücadele alanlarında ortak çıkarlara önem vermektedirler. Çin, ABD’nin füze savunma sisteminden ve Tayvan’a olan desteğinden endişe etmektedir. Bazı Çinliler ABD’nin Japonya ve Güney Kore üzerindeki etkisini istikrar sağlayıcı olarak görse de bir kısmı da ABD’yi Çin’in yükselişinin önündeki en büyük engel ve bölgesel çıkarlarına potansiyel tehdit olarak değerlendirmektedir. Çin, ABD’nin Kosova ve Irak gibi müdahalelerini Tayvan, Tibet ve Sincan bölgelerine de bir gün uğrayabilecek egemenlik ihlali olarak görmektedir. Nitekim 1999 yılında ABD’nin Kosova’ya müdahalesi Çin’de Amerikan ve İngiliz elçiliklerine yapılan protestolar ve fast food ürünlerine boykotlara neden oldu.

Çin askeri gücünü modernize ederek ‘küresel güç’ olma yolunda hızla ilerlemektedir. Çin güç projeksiyonu enerji güzergahlarını kontrol eden Hazar-Orta Doğu ve Tayvan-Mançurya-Malakka Boğazı-Hint Okyanusu ekseninde askeri güç kullanma kabiliyetlerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Çin bu bölgede rakip olarak gördüğü ABD’nin deniz ve hava gücünün teknolojik üstünlük avantajını kısa sürede kapatabilecek arayışlar içindedir. 2007 yılı Çin’in uzay çalışmalarında patlama yılı oldu; uzaya insan gönderen 3’ncü ülke olmayı başardı ve aya ilk gezgin aracını gönderdi⁵. Çin, ABD’den bağımsız bir GPS oluşturma ve devreye

⁴ James Brooke: “*The Asian Battle for Russia’s Oil and Gas*”, New York Times, (January 3, 2004).

⁵ Bradley Perrett: “*Qian Xuesen Laid Foundation For Space Rise in China*”, Aviation Week. (Jan 6, 2008).

sokma aşamasındadır. Çin, ABD'nin füze kalkanı projesine Tayvan'ın da dahil edilmesi ile caydırıcılık döneminin biteceğinden endişe etmektedir. Çin reaksiyon olarak yeni nesil, katı yakıtlı, çok başlıklı mobil füzeler geliştirmeye başlamıştır. Rusya'nın da füze savunmasına benzer tepkisi sonuçta ABD ile diğerleri arasındaki taarruz ve savunmaya yönelik yeni nükleer yarışını başlattı ve nükleer silahlar artık caydırıcılık değil savaş stratejilerinin bir parçası oldu. Çin'in anti-uydu silahı olarak yakın bölgeleri felç eden 'asalak mikro-uydular' peşinde olduğu gözlenmektedir.

Çin Savunma Politikası:

Çin'in savunma alanındaki çalışmalarının şeffaf olmayışı askeri gücünün ortaya konulmasında sorun olmaktadır. Çin daha profesyonel ve etkili bir silahlı kuvvetler için çeşitli askeri reformlar yapmaktadır⁶. 2006 yılında yayınlanan Çin Ulusal Savunma Beyaz Kitabı üç aşamalı bir strateji ile silahlı kuvvetlerin bilgiye dayalı hale getirilmesini ve 21. yüzyılın ortasına kadar olan süreçte bilgiye dayalı savaşları kazanmasını öngörmekteydi. Bu sürecin ara aşmaları ise 2010 ve 2020 yılları olarak öngörüldü. Çin, dünyada savunma harcamalarını önemli ölçüde artıran yegane büyük güçtür. Çin savunma bütçesi ile ilgili bilgiler tartışmalıdır. 2007 için savunma bütçesi bir önceki yıla göre % 17.6 artarak 57.2 milyar dolara ulaşmışken Amerikan kaynakları bu bütçenin 98-139 milyar dolar civarında olduğunu tahmin etmektedir⁷.

Çin, yeni modern savaş doktrini kapsamında içeriden ve dışarıdan silah sistemleri edinmekte, askeri kurumlarını reforma tabi tutmakta, personel gelişimi ve profesyonelleşme kapsamında tatbikat ve eğitim standartlarını geliştirmektedir. Bununla beraber Çin'in askeri gücü kendi çevresi dışında henüz sınırlı düzeydedir. Çinli planlayıcılar özellikle lazer güdümlü isabetli mühimmat, yön bulucu aletler ve uydu yönlendirmeli bombalara odaklandılar⁸. Çin savunma planlayıcılarının en büyük endişesi ABD'nin çok uzak mesafelerden oldukça isabetli bir şekilde hedeflerini vurmasıdır. Çin bir yandan silahlı kuvvetlerini modernize etme ve ABD füze savunma sistemi planına karşılık nükleer caydırıcılığını artırma gayreti içindedir. Çin'in geleneksel nükleer stratejisi ABD'den gelecek bir nükleer tehdide karşı minimum caydırıcılığı sağlayacak füze kabiliyetlerine sahip olmayı öngörmektedir. Yapılan değerlendirmelere göre Çin, nükleer kapasitesini MIRV teknolojisi ile geliştirmek ve 2015 yılına kadar ABD'yi vuracak termonükleer başlıklı 1.000 ICBM üretmek peşindedir. Kıtalararası balistik füze miktarının 2010'a kadar 100'ü geçmesi beklenmektedir⁹.

⁶ International Institute for Strategic Studies: "The Military Balance. 2003–2004", Oxford University Press, (Oxford, 2003), p.295.

⁷ Wendell Mihnick: "US Questions China's Budget Transparency", Defense News, (September 22, 2008), p.16.

⁸ David Shambaugh: "China's Military Views the World: Ambivalent Security", International Security 24, No.3, (Winter 1999/2000), p.58.

⁹ John J. Lampkin: "China Launches New Class of Nuclear Sub", Associated Press, (Dec 4, 2004).